

מכל מצוה ורצון טוב - נבראים מלאכים קדושים וחזקים לשמור את האדם מחטא ומפרעניות!!!

ובכן אפ"ל, שמדברי הגמ' הללו, הבין הרמב"ם שכוחם של מצוות אלו להציל את האדם מלחטוא, וזהו באמצעות המלאכים שנבראים ממצות אלו, ושומרים אותו, כמ"ש בגמ'.

ויש להתחזק מאד מדברים אלו בלימוד התורה, כפי שכותב החפץ חיים (שמירת הלשון ח"א שער התורה ד'), שאי אפשר לתאר את גודל ועוצם השכר למי שלומד תורה. ומביא את מה שכתב בספר 'מעלות התורה' בשם המדרש, שכשאדם עוסק בתורה, מקיפין אותו מלאכים הנבראין מהבל פיהו כמלוא עין והוא בתוכו.

לפי הנ"ל הרי זה כ"כ ברור ומובן, שהרי בכל מילה ומילה שהאדם מוציא מפיו כשלומד תורה, הוא מקיים מצוה בפני עצמה (כמבואר בגר"א בשנות אליהו פאה א א), והרי מכל מצוה נברא מלאך שגובהו אלפיים פרסה כמבואר בחולין (א"ס), ממילא כשאדם לומד תורה כל הזמן נבראים אין-סוף מלאכים, מכל מילה ומילה של לימוד שמוציא מפיו.

ויש לציין לדברי הגאון רבי אליהו לאפיאן זצ"ל, שמבאר, שלא רק שהמלאך הנברא ממצוותיו של האדם - מליץ עליו טוב לפני כסא הכבוד, ושומר מעבירות ומכל מכשול והפסד כמו שכתוב כי מלאך יצוה לך לשמרך בכל דרכיך על פנים ישאונך פן תגף באבן רגלך (צא יא-יב). אלא גם משתדל עבורו ומסייע לאדם לטוב בכל ענייניו, שהרי המלאך הוא כמו בנו של האדם, שהרי נברא ממש על ידו, ממילא כל חפצו ותפקידו להיטיב לאדם. ולכל מלאך ומלאך יש אור מיוחד מן השמים, ואור זה מאיר על האדם שנברא על ידו ומסייעו בכל צרכיו.

« גם מ'נסיון' ואפי' רק ממחשבה בלבד נברא מלאך! »

ויש להוסיף ולהדגיש, שלא רק על ידי קיום מצוה בקום ועשה נברא מלאך טוב, אלא כן הוא גם כאשר בא האדם לידי נסיון עבירה, ומתגבר עליו ולא עבר את העבירה, וכמבואר בדברי חז"ל הק', שכאשר בא לאדם נסיון לעבור עבירה ולא עבר עליה, הרי זה כמו מי שעשה מצוה בפועל ממש.

ואי' בירושלמי (קידושין פ"א ה"ט) על הפסוק (תהלים קיט, ג) אף לא פעלו עולה בדרך ה' לכו, שזה לבד שלא פעלו עולה, דהיינו, שנמנעו מלעבור על לא תעשה, נחשב הדבר כאילו 'בדרכי הלכו', והרי זה כמי שקיים מצות עשה בפועל.

ויש להוסיף עוד, שלא רק כשאדם עושה מצוה בקום ועשה או נמנע מלעבור איסור ח"ו, נבראים מלאכים קדושים השומרים ומגינים עליו, אלא אפי' כשאדם רק מתעורר לרצות לקיים איזה מצוה או דבר טוב, מעצם הרצון לבד כבר נברא מלאך, שתפקידו לעזור ולסייע לאדם להוציא את רצונו לפועל ולקיים את המצוה.

דהנה אמרו חז"ל הק' במסכת מכות (:) "בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו". ומדייק שם המהרש"א, שלכאורה היה צריך לומר 'מוליך אותו', דהיינו שהקב"ה מוליך אותו בדרך שרוצה ללכת, ומדוע כתוב לשון רבים 'מוליכין'.

« מה תפקידם של המלאכים שנבראים ממעשי בני אדם? »

כתוב בפרשתינו (בראשית לב, ד) וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו וגו'. והקשה האור החיים הק', מה באה התורה ללמדנו במה שאומרת שיעקב שלח מלאכים לפניו, הרי עיקר מה שהתורה רוצה ללמדנו הוא שיעקב שלח מלאכים לעשו, ומדוע כתבה התורה ששלח מלאכים לפניו. (ועיי"ש מה שתיירץ).

עוד יש להקשות, מדוע שלח יעקב לומר לעשו עם לְבָן גֵרְתִי (לב, ה), ופירש"י, 'ותרי"ג מצוות שמרתי'. ויש להבין, וכי מה איכפת לו לעשו אם יעקב קיים תרי"ג מצוות או לא.

ונראה לבאר על פי מה דאיתא במסכת אבות (פ"ב מ"א) "העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד, והעושה עבירה אחת קונה לו קטיגור אחד". ויש להבין ולברר מה עניינו ותפקידו של פרקליט זה, ובמה עוזר לאדם.

והנה הגמרא במסכת מנחות (גג:) אומרת: "רבי אליעזר בן יעקב אומר, כל שיש לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו, וציצית בבגדו, ומזוזה בפתחו, הכל בחיזוק שלא יחטא, שנאמר והחוט המשולש לא במהרה ינתק (קהלת ד, יב), ואומר חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם (תהלים לד, ח). וצריך להבין מה הביאור במה שאמרו חז"ל 'בחיזוק שלא יחטא'.

ונראה דיש ללמוד את הביאור בדברי הגמרא הנ"ל מדברי הרמב"ם (מזוזה פ"ו ה"ג) שמביא את דברי הגמרא הנ"ל, ומוסיף לבאר בזה"ל: "אמרו חכמים הראשונים, כל מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו, וציצית בבגדו, ומזוזה בפתחו, מוחזק הוא שלא יחטא, שהרי יש לו מזכירין רבים, והן הם המלאכים שמצילין אותו מלחטוא, שנאמר (תהלים לב, ח) חֲנָה מְלָאָךְ ה' סָבִיב לִירְאָיו וַיְחַלְצֵם".

אמנם יש לעיין מה המקור לדברי הרמב"ם שפירש 'שהן הם המלאכים שמצילין אותו מלחטוא', הרי בגמרא כתוב רק 'בחיזוק שלא יחטא'.

ונראה, שלמד את זה מכח הסתירה בין שני גמרות. דהנה הקשה המהרש"א (מנחות שם), שהגמרא במסכת סוטה (א.א) אומרת שמצוה מגנא ומצלא, ומשמע שכל מצוה ומצוה שהאדם עושה יש בכוחה להגין עליו. ואילו מדברי הגמ' במסכת מנחות הנ"ל משמע, שרק כאשר האדם מקיים את שלש המצוות הנ"ל, מצוות תפילין וציצית ומזוזה, אז מוחזק הוא שלא יחטא.

מכוח קושיא זו מתרץ המהרש"א, שאמנם כל המצוות מגינות על האדם כמו שמשמע במסכת סוטה, אבל כל הגנתם הוא רק מהפורעניות, לעומת זאת שלש מצוות אלו, תפילין וציצית ומזוזה, יש בכוחם להגין על האדם שלא יחטא.

והטעם שדווקא מצוות אלו יש בכוחם להגין על האדם מהחטא, שעל ידי כל מצוה שאדם עושה, נברא מלאך דוגמת אותה המצוה, וכשעושה שלש מצוות אלו שהם מצוות הסובבות את האדם, נבראים מלאכים דוגמתן שהם חונים סביב האדם לחלצו ולשמרו מהחטא.

ומבאר המהרש"א, שדברי הגמ' נסובים על המלאכים שנבראים ממעשה ידי אדם, לטב או למוטב ח"ו, ואותם המלאכים הם 'מוליכין' אותו, כל אחד לפי מהותו וענינו, ועוזרים לעשות את מה שהתחיל 'לרצות' לעשות.

ועל זה אמרו חז"ל (אבות ה, יח) החוטה ומחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה, והכוונה בזה, שהמלאכים המשחיתים, הנוצרים מחטאיו ועוונותיו של האדם, הם אלו המונעים ממנו את התשובה, ועל זה נאמר אין מספיקין בידו לעשות תשובה, עכ"ד המהרש"א.

עכ"פ מבואר להדיא מדברי המהרש"א, שאפי' רק מעצם המחשבה שהאדם מעלה בדעתו לעשות, כבר נברא מלאך שיעזור לו ללכת בדרך שרוצה ובחר ללכת.

ויש לקחת מכאן חיזוק גדול שאם מתעורר בלב האדם חשק השתוקקות ורצון לקיים איזו מצוה או מעשה טוב, שלא יחשוב בלבו איך אצליח לקיים את המצוה הזאת או את המעשה טוב הזה, כי אף אם נראה לו שכרגע זה למעלה מכוחותיו, אין לו לחשוש מכך, כיון שמעצם רצונו לבד כבר נברא מלאך שיעזור לו בכל פסיעה ופסיעה עד שיזכה להשלים את רצונו ולקיים את המצוה בפועל ובמעשה.

ובזה אפשר לשבר את האוון, איך רבקה השקה את אליעזר ואת עשרה גמליו מים. הלא ידוע הוא, שהגמל שותה כמויות עצומות של מים בפעם אחת, ושמעתי אומרים שהגמל שותה כמאה ליטרים בפעם אחת, וא"כ יוצא שלהשקות עשרה גמלים כל צרכם, היתה צריכה לשאוב כשיעור אלף ליטר מים. ורבקה היתה עדיין ילדה בת ג' שנים, ואיך שייך במציאות לקטנה כזו להשקות כל הגמלים כדי צרכם. ובאמת שהרבינו בחיי כבר כתב שהגבורה הזאת לשאוב לכל גמליו לא היה באפשר בכח טבעי כלל, כי אם בסיוע אלוקי.

אולם ע"פ הנ"ל אפשר לקרבו אל השכל ולהבין, שמכיון שרבקה היתה מושרשת במידת החסד, והיה לה רצון עז ובלתי רגיל לסייע ולעזור, לכן בתוקף הרצון שלה נבראו מלאכים גדולים וחזקים עד מאד, והם שסייעו אותה לבצע את רצונה, ולהוציאה מכח אל הפועל, יותר מכפי כוחה הגשמי הרגיל.

« המלאכים משנים את כל מהותו של האדם!! »

ויש לדעת, שמלבד מה שהמלאכים הללו מיטיבים עם האדם ושומרים עליו, הרי הם עוזרים, שכל מציאותו של האדם ייהפך למציאות אחרת לגמרי.

שהרי מצינו דבר פלא בלשון התורה. כשהתורה הק' מספרת על אליעזר עבד אברהם שהלך לחפש אשה ליצחק, הרי בתחילת הפרשה התורה הק' מכנה אותו בתואר 'עבד', כמו שכתוב וַיִּקַּח הָעֶבֶד (כד, ט), וַיִּרְץ הָעֶבֶד (שם יז), אולם אח"כ, התורה עוברת לתאר אותו בתואר 'איש', כמו שכתוב וְהָאִישׁ מִשְׁתַּאֵה (שם כא) וַיִּקַּד הָאִישׁ (שם כו). ובסוף, התורה הק' חוזרת ומתארת אותו כעבד, כמו שכתוב וַיִּצְא הָעֶבֶד כָּלִי כֶסֶף וְכָלִי זָהָב (שם ג), וַיִּקַּח הָעֶבֶד אֶת רַבְּקָה וַיִּלְךָ (שם סא) וַתֹּאמֶר אֶל הָעֶבֶד (שם סה). וצריך להבין מדוע התורה שינתה את תוארו.

הרבינו בחיי עומד על הדיוק הנ"ל, ומבאר, שבאמת אליעזר היה עבד, ולכן בתחילת הפרשה התורה קוראת לו עבד, אלא שכיון שהיה מלאך מן השמים שבא לסייע לאליעזר בשליחותו, כמו שאברהם אבינו התפלל הוא יִשְׁלַח מִלְאָכֹוּ לְפָנָיִךְ וגו' (שם ז), לכן מהרגע שהוברר לאליעזר שהמלאך עמו, הוא נקרא בפרשה 'איש', על שם המלאך

שהיה עמו - שנקרא 'איש', כמו שכתוב וַיֹּאמֶר 'הָאִישׁ' נִסְעוּ מִזֶּה (לז יז), והכוונה היא גבריאל, כמבואר שם.

אולם, כאשר לבן ובתואל אמרו לו הֲנֵה רַבָּקָה לְפָנָיִךְ קַח וְלָךְ' (כד, נא), שאז בעצם הסתיימה שליחותו והצליח ד' דרכו, אז חזר למצבו הראשון, והתורה קוראת לו 'עבד' כבראשונה.

נמצא, שכשאשר האדם נמצא בקרבתו של מלאך, הרי כל מציאותו נשתנית ממצב עבד למצב איש.

« ביאור הדיוקים בפרשה »

וע"פ כל הנ"ל אפשר להבין, שלכן מדגישה התורה הק' שיעקב אבינו שלח מלאכים 'לפניו', שהכוונה בזה, שלא השתמש במלאכי מרום המשמשים לפני כסא כבודו ית', אלא אלו המלאכים שנבראו ממצותיו, והם אלו שהלכו לפניו ולווי אותו לשמרו בכל דרכיו, שלא יגוף באבן רגליו, ושכפיר ותנין לא יינקו אותו.

ובזה גם מובן מדוע שלח יעקב לומר לעשיו 'עם לבן גרתי' ו'תרי"ג מצוות שמרתי'. כיון שיעקב שלח לעשיו דע לך ששמרתי תרי"ג מצוות, ממילא יש לי אין ספור מלאכים שנבראו מכל המצוות שעשיתי, השומרים ומגינים עלי ממך, ולכן לא כדאי לך להילחם איתי.

« שכר מצוה מצוה - ע"י המלאכים שנברא מהרצון!! »

והנה אי' במשנה במסכת אבות (פ"ד מ"ב) "בן עזאי אומר, הוי רץ למצוה קלה כבחמורה, ובורח מן העבירה, שמצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה, ששכר מצוה מצוה ושכר עבירה עבירה".

ודייק הרבינו יונה, שמדברי המשנה משמע שיש כאן ב' ענינים, הא', מצוה גוררת מצוה, והב', שכר מצוה מצוה. וכתב לבאר, שיש שני מושגים וסגולות נפרדות בעשיית האדם כל פעולה שהיא, יש ענין של מצוה גוררת מצוה, שתוכנו הוא ענין טבעי כביכול, שמכיון שהאדם התקרבו יותר למצוה, לכן הוא מוסיף והולך לעשות עוד מצוות, ויש ענין נוסף שהוא יותר ענין סגולי, והוא שכר מצוה מצוה, שע"י שהאדם עושה מצוה מסגלים לו משמים לעשות עוד מצוה.

ומוסיף ואומר, שבודאי אין הכוונה של 'שכר מצוה מצוה', שזהו 'שכר' ממש כפשוטו, מחמת שתי סיבות, א', כי קיימ"ל ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא, וב', כי לא יתכן ששכר המצוה הוא 'רק' מצוה (א). אלא ודאי ששכרו של העושה מצוה מוכן ומזומן לו לעולם הבא ולא שייך לשלם בזה העולם בשום צורה שהיא.

רק הכוונה היא, כי בעצם אין בכח האדם לעשות כלום בעצמו, והכל תלוי בעזר אלוקי, אולם הקב"ה נתן ביד האדם את הבחירה, ואחרי שהאדם בוחר לו הדרך האחת, אזי אם בוחר בטובה אזי הוא הולך וה' עמו, ולכן זה מה שמסייע אותו לעשות מצוה אחרת, אולם כאשר האדם בוחר ח"ו בההיפך, אזי הקב"ה מתרחק ממנו, ומניחו ומוסר אותו ביד טבעו הרע, וזהו שכר מצוה מצוה ושכר עבירה עבירה, ע"כ תוכן דבריו הק'.

ונמצינו למדים, שהכל תלוי בבחירת האדם ורצונו, כי אם הוא רוצה לילך בדרך הטובה, ובוחר בטוב, אזי הבא ליטרה מסייעין אותו, וכל מעשיו הם בסיוע אלוקי לעלות בדרך העולה מעלה, וכל מצוה מוסיפה לו כח ואומץ להתחזק ולעלות, ושורש הכל הוא בבחירתו ורצונו הטוב.

"...שלא יחשוב בלבו

איך אצליח לקיים

את המצוה הזאת או

את המעשה טוב

הזה, כי אף אם

נראה לו שכרגע זה

למעלה מכוחותיו,

אין לו לחשוש מכך,

כיון שמעצם רצונו

לבד כבר נברא

מלאך שיעזור לו

בכל פסיעה

ופסיעה, עד שיזכה

להשלים את רצונו

ולקיים את המצוה

בפועל ובמעשה..."